

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 523/2024-66

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti uzneseniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/1 GPt 659/23/1000-5 z 22. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

- Uznesením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/1 GPt 659/23/1000-5 z 22. mája 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
- Uznesenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/1 GPt 659/23/1000-5 z 22. mája 2024 **zrušuje a vec jej vracia** na ďalšie konanie.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **povinná** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **je povinná** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a tieto zaplatiť jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia „základného práva a slobody, a to práva na súdnu a inú právnu ochranu a s tým súvisiacich základných práv v zmysle čl. 16 ods. 1; čl. 17 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a ods. 2; čl. 20; čl. 46 ods. 1 a ods. 2; čl. 48 ods. 2 Ústavy SR; práva na súdnu a inú právnu ochranu a s tým súvisiacich základných práv v zmysle čl. 7 ods. 1, čl. 8 ods. 1; čl. 10 ods. 1 a ods. 2, čl. 11; čl. 36 ods. 1 a ods. 2; čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd; práva na spravodlivé súdne

konanie a inú právnu ochranu a právo na účinný prostriedok nápravy v zmysle čl. 5 ods. 1; čl. 6 ods. 1; čl. 8 ods. 1; čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd; práv zaručených podľa čl. 1; čl. 3; čl. 6; čl. 7; čl. 17; 47 Charty základných práv Európskej únie“ uznesením generálnej prokuratúry o zastavení trestného stíhania proti obvinenému, ktorý ju mal znásilniť. Žiada finančné zadosťučinenie 10 000 eur s tým, že uznesenie generálnej prokuratúry bude zrušené.

II.

2. Uznesením zo septembra 2023 a po následnom upovedomení o zmene právneho posúdenia z marca 2024 bolo obvinenému vznesené obvinenie z obzvlášť závažného zločinu znásilnenia, ktorého sa mal dopustiť tak, že sťažovateľke proti jej vôli do žily opakovane podal omamnú látku, približne 25 hodín ju držal na neznámom mieste, kde ju sexuálne obťažoval, bez jej súhlasu s ňou vykonal súlož a napokon ju bezvládnou zanechal pri nemocnici.

3. V tomto konaní boli zabezpečené dva znalecké posudky. Podľa prvého posudku psychologičky z novembra 2023 obvinený nemá známky schizofrénnej psychózy, jeho kontakt s realitou je plne zachovaný a jeho myslenie je bez porúch. Podľa druhého posudku psychiatričky z apríla 2024 obvinený má simplexnú schizofréniu so zásadným vplyvom na jeho rozpoznávaciu a ovládacie schopnosti, ktoré boli v čase jeho skutku vymiznuté tak, že nebol schopný rozpoznať nebezpečnosť svojho konania a ovládať ho. Uznesením prokurátora krajskej prokuratúry bolo preto trestné stíhanie zastavené, keďže obvinený nebol v čase skutku pre nepríčetnosť trestne zodpovedný, hoci skutok sa stal, má znaky trestného činu a spáchal ho obvinený.

4. Proti tomu podala sťažovateľka sťažnosť. Skutkový stav vo vzťahu k nepríčetnosti obvineného považovala za nedostatočne zistený, keďže neboli odstránené rozpory posudkov, a obvinený, povolaním zdravotník, nemohol byť nepríčetný, keď jej dával omamnú látku, ktorú si vopred zabezpečil, no zároveň ju nepredával a následne ju pohodil pri nemocnici tak, aby jej mohla byť poskytnutá zdravotná starostlivosť. Okrem toho sa vedome zbavoval stôp, keď jej veci vyhodil. Konal tak premyslene, ľstivo a plánovane. Podľa sťažovateľky mal byť vypracovaný kontrolný znalecký posudok znaleckého ústavu. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením prokurátora generálnej prokuratúry, ktoré bolo sťažovateľke doručené 28. mája 2024, bola jej sťažnosť ako nedôvodná zamietnutá, keďže posudky nemožno vnímať rozporne, ale samostatne vzhľadom na rôznu odbornosť znalkyň. Psychologický záver o nedostatku známkov schizofrénnej psychózy a psychiatrické zistenie simplexnej schizofrénie nie sú rozporné, keďže ide o odlišné duševné stavy a posudky sú zamerané na odlišné skutočnosti, pričom psychiatrická zohľadnila závery posudku psychologičky. Nebol tak dôvod na kontrolný posudok, čo je podľa § 147 ods. 1 Trestného poriadku možné len výnimočne pri potrebe vedeckého posúdenia.

5. Obvinený bol na príkaz mestského súdu z 18. júna 2024 umiestnený do nemocnice, ktorá mestskému súdu 4. júla 2024 oznámila, že lekár obvineného dospel k inému záveru ako znalkyňa psychiatricka a jeho psychický stav nevyžaduje hospitalizáciu a nie je dôvod liečiť ho liekmi ovplyvňujúcimi jeho duševný stav. Na podnet advokáta sťažovateľky bolo 20. júna 2024 vypracované odborné vyjadrenie ďalšieho znalca psychiatra, podľa ktorého závery posudkov sa výrazne líšia, znalkyňa psychiatricka k záveru o rozpoznávacích a ovládacích schopnostiach neuviedla symptómy, ktoré by mali tieto schopnosti znižovať, a neuviedla, ako sa duševný stav

obvineného premietol do skutku, a dôvod, pre ktorý jednoduchá schizofrénia podstatne ovplyvnila jeho poznávacie a ovládacie schopnosti. Nemocnica v správe z 12. júla 2024 uviedla, že vyšetrením, pozorovaním a zohľadnením anamnézy obvineného bolo vylúčené jeho schizofrenické ochorenie.

6. Sťažovateľka preto podaniami z júla 2024 navrhla doplniť dokazovanie a 15. júla 2024 navrhla, aby generálny prokurátor rozhodol, že napadnutými uzneseniami bol porušený zákon a zrušil ich. Krajská prokuratúra 23. júla 2024 vzhľadom na tieto dôkazy navrhla mestskému súdu obnovu trestného konania. Mestský súd vykonal verejné zasadnutie o povolení obnovy konania 11. novembra 2024 a 2. decembra 2024. Uznesením z 5. decembra 2024 povolil obnovu konania v neprospech obvineného, vec vrátil prokurátorovi do prípravného konania, zrušil uznesenie krajskej prokuratúry z 29. apríla 2024 v celom rozsahu, ktorým bolo trestné stíhanie zastavené, a obvineného zobral do väzby s tým, že väzba začne plynúť po právoplatnosti rozhodnutia o povolení obnovy konania. Proti uzneseniu podala krajská prokuratúra, ako aj obvinený sťažnosť.

III.

7. Podľa sťažovateľky z uznesenia prokurátora krajskej prokuratúry nie je zrejmé, prečo sa priklonil k druhému znaleckému posudku, a ani to, ako si obvinený údajne neuvedomoval protiprávnosť svojho konania. Skutkový stav vo vzťahu k údajnej nepríčetnosti považuje za nedostatočne zistený a poukazuje na dôkazy a svoje návrhy, ktoré podala potom, keď jej bolo doručené uznesenie prokurátora generálnej prokuratúry. Uznesenia prokurátorov považuje za nedostatočne odôvodnené, keďže neodstránili rozpory medzi znaleckými posudkami, ktoré hodnotili svojvoľne a odmietli vykonať ďalší dôkaz.

8. Generálna prokuratúra k ústavnej sťažnosti uviedla, že sťažovateľka ju podala v čase, keď nebolo rozhodnuté o viacerých podaniach, ktoré jej adresovala, a nevyčkala na prijatie konkrétnych opatrení. Zdôraznila, že požiadavka vyčerpať všetky procesné prostriedky by mala byť naplnená nielen tým, že konanie o týchto prostriedkoch bolo začaté, ale aj skončené. Generálna prokuratúra dodala, že ústavná sťažnosť je namieste až potom, keď je konanie o podaniach sťažovateľa adresovaných príslušným orgánom na prijatie opatrení skončené. Ústavná sťažnosť je až poslednou možnosťou, ako zvrátiť rozhodnutie orgánov činných v trestnom konaní. V opačnom prípade ústavný súd zasiahne do prebiehajúceho konania, čo mu vzhľadom na jeho postavenie neprislúcha.

9. Sťažovateľka k vyjadreniu generálnej prokuratúry uviedla, že keďže ani zo strany prokurátorky vykonávajúcej dozor pred vydaním uznesenia o zastavení trestného konania a následne ani zo strany generálnej prokuratúry jej nebolo vyhovené, nemala inú možnosť, ako brániť svoje práva ústavnou sťažnosťou, čo jej nemožno pričítať na ťarchu. Je toho názoru, že jej následné podania po právoplatnom zastavení konania nemôžu byť vnímané ako účinný prostriedok nápravy, keďže v danom čase už nebola účastníkom konania a z jej strany šlo o využitie princípu „právo patrí bdelym“ v čo možno najširšom rozsahu – bez procesných záruk, že sa nimi bude niekto zaoberať. Jediným vhodným prostriedkom nápravy v danom čase bola preto ústavná sťažnosť. Vzhľadom na to, že ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, v tak závažnej veci nebolo vhodné ani účelné čakať na vybavenie jej iných podaní.

10. Pôvodne obvinený z trestného činu proti sťažovateľke ako zúčastnená osoba k ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľka riadne nevyčerpala procesné prostriedky a jej ústavná sťažnosť je podaná predčasne, keďže mala počkať na skončenie konaní, ktoré iniciovala podaniami

generálnej prokuratúre. Namíeta, že sťažovateľka neoprávnene nakladá s osobnými údajmi o jeho zdravotnom stave. Medializáciu považuje za neobjektívnu a nezákonnú.

IV.

11. Úlohou ústavného súdu primárne nie je preskúmať a posudzovať právne názory orgánov verejnej moci a ani preskúmať, či v konaní pred týmito orgánmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu tieto orgány vyvodili. Úloha ústavného súdu sa sústreďuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou. Skutkové a právne závery orgánov verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie ústavných práv (III. ÚS 38/05).

12. Generálna prokuratúra vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla, že sťažovateľka mala vyčkať na skončenie konania o povolení obnovy konania a až následne podať ústavnú sťažnosť, keďže obnova konania je mimoriadnym opravným prostriedkom a v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Treba uviesť, že sťažovateľka vyčerpala všetky jej dostupné právne prostriedky, keďže v zmysle § 396 ods. 2 Trestného poriadku v neprospech obvineného môže návrh na povolenie obnovy konania podať len prokurátor. Preto sťažovateľke nemôže byť odňaté jej právo na podanie ústavnej sťažnosti, keď ani nebolo v jej moci podať návrh na povolenie obnovy konania. Prebiehajúce konanie o povolení obnovy konania nie je prekážkou ústavnoprávneho prieskumu namietaného rozhodnutia, ktoré aj v čase, keď neboli známe nové skutočnosti a dôkazy, musí spĺňať základné požiadavky na vydanie rozhodnutia vrátane zhodnotenia všetkých do toho času zistených dôkazov a náležitého odôvodnenia. Uznesenie generálnej prokuratúry bolo teda vydané v čase, keď v ňom ešte logicky nemohli byť zohľadnené skutočnosti alebo dôkazy, ktoré vyšli najavo až po jeho vydaní. Nie je dôvod na to, aby ústavný súd vyčkal na právoplatnosť rozhodnutia o návrhu prokurátora na povolenie obnovy trestného konania. Podanie návrhu na povolenie obnovy trestného konania prokurátorom nezakladá dôvod neprípustnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľky, keďže takýto návrh nie je právnym prostriedkom, ktorý sťažovateľke priznáva Trestný poriadok na ochranu jej základných práv a slobôd.

13. Úlohou ústavného súdu pri posudzovaní namietaného uznesenia nebolo preskúmať ani správnosť právnych záverov generálnej prokuratúry. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na posúdenie otázky, či sa generálna prokuratúra s námietkami sťažovateľky vyjadrenými v jej sťažnosti vysporiadala adekvátne a preskúmateľne, či je namietané uznesenie dostatočne odôvodnené a či výklad právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, a teda či je uznesenie generálnej prokuratúry ústavne akceptovateľné.

14. Argumentácia ústavnej sťažnosti je zhodná s argumentáciou sťažovateľky v sťažnosti proti rozhodnutiu generálnej prokuratúry. Je tomu tak preto, že sťažovateľka v uznesení generálnej prokuratúry nedostala odpoveď na ňou v sťažnosti proti uzneseniu krajskej prokuratúry položené otázky. Sťažovateľka v sťažnosti namietala, že z uznesenia krajskej prokuratúry nie je zrejmé, ako si obvinený údajne nevedomoval protiprávnosť svojho konania, pričom poukázala na viaceré

skutočnosti, ktoré svedčia o opaku (zabezpečenie si dostatku omamnej látky, cieleňé vyhľadávanie obeť, premyslené dávkovanie omamnej látky, zanechanie pred nemocnicou, zbavovanie stôp). K týmto námietkam sťažovateľky sa generálna prokuratúra nijak nevyjadrila. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky sa predovšetkým nevyjadrila, kde v uznesení krajskej prokuratúry sú vyjadrené úvahy, ktorými sa spravovala pri hodnotení dôkazov, ako dala do súvisu jednotlivé dôkazy a kde sú v namietanom uznesení vyjadrené právne úvahy, na ktorých základe posudzovala dokázané skutočnosti.

15. Odôvodnenie rozhodnutia orgánu verejnej moci má podať jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej a inej právnej ochrany. Takýto orgán nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

16. Generálna prokuratúra sa v napadnutom upovedomení stotožnila s uznesením krajskej prokuratúry, ktorá sa zamerala výhradne na jeden znalecký posudok psychiatrický. Za daného stavu sa generálna prokuratúra mala zaoberať sťažnostnou argumentáciou sťažovateľky, teda posúdením, či krajská prokuratúra dostatočne zohľadnila všetky dôkazy a dala ich do spoločného súvisu v súlade so zásadou podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Z napadnutého uznesenia nie je zrejmé, na základe akej úvahy bol vyvodený jednoznačný právny záver o tom, že obvinený bol pri páchaní trestnej činnosti nepríčetný. Krajská prokuratúra vôbec nedala presvedčivú odpoveď na legitímnu požiadavku sťažovateľky vysvetliť, ako bolo možné, že obvinený tak sofistickoane a premyslene spáchal trestný čin, pričom všetky ostatné dôkazy nasvedčujú, že nemohlo ísť o nepríčetnú osobu. Tento nedostatok neodstránila ani generálna prokuratúra napadnutým uznesením, v ktorom opäť zopakovala právne posúdenie krajskej prokuratúry, v ktorom poukázala len na znalecký posudok psychiatrický a sformulovala ťažko rozumne prijateľný a bližšie nezdôvodnený záver o tom, že psychologický záver o nedostatku známk schizofrénnej psychózy a psychiatrické zistenie simplexnej schizofrénie nie sú rozporné, keďže ide o odlišné duševné stavy a posudky sú zamerané na odlišné skutočnosti.

17. Dôvodné sú tak námietky sťažovateľky k odôvodneniu napadnutého uznesenia generálnej prokuratúry, v ktorom sa realizovala iná právna ochrana sťažovateľky, ktorá bola obeťou trestného činu, ktorého páchatel bol zistený, no proti ktorému bolo trestné stíhanie v dôsledku ústavnou sťažnosťou namietaného uznesenia zjavne neodôvodnene zastavené. Preto bolo ústavnej sťažnosti v tejto časti podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyhovené s tým, že uznesenie generálnej prokuratúry sa zrušuje a vec sa jej vracia na ďalšie konanie. V tomto konaní sa generálna prokuratúra ústavne konformným spôsobom, teda riadnym odôvodnením svojich úvah, musí vysporiadať s otázkami, ktoré sťažovateľka svojou sťažnosťou nastolila.

18. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vôbec nevysvetľuje súvis svojho základného práva na inú právnu ochranu s množstvom hypertroficky len jednotlivými ustanoveniami ústavy, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a Charty základných práv

Európskej únie (ďalej len „charta“) označených ústavných práv. Z jej argumentácie a bližšie nezdôvodneného záveru o súvisi nie je zrejmé, prečo malo dôjsť aj k porušeniu práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 20, čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 7 ods. 1, čl. 8 ods. 1, čl. 10 ods. 1 a 2, čl. 11, čl. 36 ods. 1 a 2 a čl. 38 ods. 2 listiny, podľa čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 13 dohovoru a práv podľa čl. 1, 3, 6, 7, 17 a čl. 47 charty. Ústavná sťažnosť tak v tejto časti v rozpore s § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde neobsahuje právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu týchto ústavných práv. Preto bola ústavná sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom odmietnutá.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd preto v súlade so zásadami spravodlivosti a pri zohľadnení konkrétnych okolností tohto prípadu priznal sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy finančné zadosťučinenie 2 000 eur s tým, že vo zvyšnej časti jej návrhu nebolo vyhovené.

V.

20. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje, aby jej generálna prokuratúra podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradila trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátskou kanceláriou. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2025

Robert Šorl
predseda senátu